

LUYỆN TẬP VẬN DỤNG KẾT HỢP CÁC THAO TÁC LẬP LUẬN

A – MỤC TIÊU BÀI HỌC

Giúp HS :

- Củng cố vững chắc hơn kiến thức và kỹ năng về các thao tác lập luận phân tích, so sánh, bác bỏ và bình luận.
- Nắm vững hơn nguyên tắc và cách thức kết hợp các thao tác lập luận đó trong một văn bản nghị luận.
- Vận dụng những điều đã nắm được để viết một bài (hoặc một phần bài, một đoạn) văn nghị luận, trong đó có sử dụng kết hợp ít nhất là hai trong bốn thao tác đó.

B – NHỮNG ĐIỀU CẦN LUU Ý

I – NỘI DUNG

1. Đặc điểm bài học

Trong học kì I, HS đã được học bài *Luyện tập vận dụng kết hợp các thao tác lập luận phân tích và so sánh*; ở đó, các em đã được GV hướng dẫn tìm hiểu những cách thức cơ bản của việc vận dụng kết hợp hai thao tác lập luận cụ thể là phân tích và so sánh; HS được luyện tập vận dụng kết hợp hai thao tác ấy để trình bày một luận điểm trong một bài văn nghị luận.

Tiết luyện tập này cũng có nội dung, cấu trúc và cũng nhằm tới mục đích tương tự với bài học ấy. Vì thế, để có thể hoàn thành tốt tiết luyện tập này, GV cần yêu cầu HS ôn lại tiết *Luyện tập vận dụng kết hợp các thao tác lập luận phân tích và so sánh*. GV có thể và nên bắt đầu tiết luyện tập này bằng việc kiểm tra xem HS đã nắm được các kiến thức và kỹ năng cơ bản của bài học đó đến đâu. GV cũng nên xem lại bài hướng dẫn giảng dạy tiết *Luyện tập vận dụng kết hợp các thao tác lập luận phân tích và so sánh* trong SGV tập một, vì đại bộ phận những điều ghi trong đó vẫn có thể và vẫn nên dùng trong tiết luyện tập này.

2. Trọng tâm bài học

Hai tiết luyện tập, khi đã được đặt trong hai học kì khác nhau thì không thể tuyệt đối giống nhau. Đến tiết *Luyện tập vận dụng kết hợp các thao tác lập luận*

của học kì II này, HS đã được học và luyện tập không chỉ hai mà là bốn thao tác lập luận : ngoài phân tích, so sánh, các em còn được làm quen với hai thao tác lập luận khác, có phần khó hơn là bác bỏ và bình luận. Vì thế, yêu cầu vận dụng kết hợp ở đây rõ ràng phải được đặt ra trong một phạm vi rộng rãi hơn, với một mức độ phức tạp hơn và đòi hỏi HS phải đạt được sự nhuần nhuyễn nhiều hơn. Mặt khác, đến tiết luyện tập vào thời điểm cuối năm học, các em đã có thể – và phải – có những hiểu biết tương đối khái quát về việc vận dụng kết hợp các thao tác lập luận trong một văn bản nghị luận.

Do vậy, ngoài những điều đã nêu trong tiết *Luyện tập vận dụng kết hợp các thao tác lập luận phân tích và so sánh*, ở tiết luyện tập này, GV nên chú ý thêm mấy điểm sau :

a) Mẫu văn bản mà GV cho HS xem xét, tìm hiểu trước khi hướng dẫn các em luyện tập phải đạt được các yêu cầu :

– Là một văn bản nghị luận hay, nhưng có nội dung không quá xa lạ, quá khó so với trình độ chung của HS trong lớp.

– Có sự kết hợp rộng rãi các thao tác lập luận. (Đây không thể chỉ là sự kết hợp giữa phân tích và so sánh. Ít nhất cũng phải có mặt trong đó một trong hai thao tác bác bỏ và bình luận.)

b) Luận điểm HS tập trình bày cũng phải đạt các yêu cầu :

– Đề cập tới một nội dung gần gũi, quen thuộc với HS, để các em không quá khó khăn trong việc tìm ra luận cứ.

– Để có thể nghị luận về nội dung ấy, HS phải sử dụng ít nhất là hai thao tác lập luận và phải kết hợp hai thao tác đó với nhau. Trong trường hợp chỉ vận dụng kết hợp hai thao tác thì hai thao tác đó không thể chỉ là phân tích và so sánh.

c) HS bước vào tiết luyện tập này sau khi đã học về phong cách ngôn ngữ chính luận. Vì thế, GV cần yêu cầu các em khi trình bày phải sử dụng được ngôn ngữ mang màu sắc của phong cách chính luận.

d) Cuối tiết luyện tập, GV cần chốt lại những điểm cốt yếu nhất về việc vận dụng kết hợp các thao tác lập luận : tầm quan trọng ; nguyên tắc lựa chọn các thao tác lập luận và vận dụng tổng hợp các thao tác đó trong một bài (một phần bài, một đoạn) văn nghị luận ; căn cứ đánh giá mức độ thành công của việc vận dụng tổng hợp đó. GV có thể tham khảo SGK *Ngữ văn 11*, tập hai (bài *Luyện tập vận dụng kết hợp các thao tác lập luận*) và SGV *Ngữ văn 11*, tập một (bài *Luyện tập vận dụng kết hợp các thao tác lập luận phân tích và so sánh*) để thực hiện tốt khâu này.

II – PHƯƠNG PHÁP VÀ TIẾN TRÌNH TỔ CHỨC DẠY HỌC

1. Phương pháp dạy học

Đây là bài luyện tập nên phương pháp chủ yếu là hướng dẫn, tổ chức cho HS giải các bài tập và khái quát yêu cầu, quy trình thực hiện yêu cầu của bài tập.

2. Tiến trình tổ chức dạy học

– Hướng dẫn HS ôn lại kiến thức về việc vận dụng kết hợp các thao tác lập luận phân tích và so sánh.

– Lần lượt hướng dẫn HS giải các bài tập trong SGK.

– Tổng kết, rút kinh nghiệm và hướng dẫn HS chuẩn bị cho bài học tiếp theo.